

**Souhrnná výzkumná zpráva vypracovaná v rámci projektu 2. veřejné
soutěže Programu TA ČR na podporu aplikovaného
společenskovedního a humanitního výzkumu, experimentálního
vývoje a inovací ÉTA TL02000556: Lokalizace míst strachu ve větších
městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace
prostřednictvím nástrojů prevence kriminality**

T A

Č R

**Technologická
agentura
České republiky**

Katedra geografie

Přírodovědecká fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci

Obsah

Úvod	3
Základní informace o řešeném o projektu	3
Teoretické ukotvení řešené problematiky	4
Metodologická východiska a představení metodického aparátu	6
Hlavní výsledky	16
Analýza strategií	16
Místa strachu z kriminality	21
Obecné trendy	21
Vliv sociálních struktur populací na vnímání míst strachu z kriminality	21
Důvody	22
Typologie topofobií	22
Eliminační opatření, která respondenti nejvíce skloňovali	23
Závěry a doporučení	26
Naplnění cílů	26
Uvedené výstupy v zadávací dokumentaci a jak byly naplněny	26
Doporučení	28
Limity výzkumu a jejich eliminace ve výzkumu budoucím	30
Seznam literatury	30
PŘÍLOHY	32

Souhrnná výzkumná zpráva byla vytvořena v rámci projektu ***Inovace prevence kriminality ve městech Olomouckého kraje založená na mapování míst strachu*** (TL02000556), který byl spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA.

Vzor citace:

Šimáček, P., Šerý, M., Fiedor, D., Minxová, P., Pánek, J., Smolová, I., Szczyrba, Z. (2020): Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie, 32 s.

Úvod

Předkládaný text představuje souhrnnou výzkumnou zprávu k projektu podpořenému TA ČR, který byl řešen v období 2019–2020. Na následujících řádcích jsou uvedeny základní údaje týkající se projektu.

Název projektu: Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality

Identifikační kód projektu: TL02000556

Řešitel: Univerzita Palackého v Olomouci, IČ: 61989592, Křížkovského 511/8, 77900, Olomouc

Řešitelský tým:

Mgr. Petr ŠIMÁČEK, Ph.D. (odpovědný řešitel),

Mgr. David FIEDOR, Ph.D.,

Mgr. Pavla MINXOVÁ,

Mgr. Jiří PÁNEK, Ph.D.,

Doc. RNDr. Irena SMOLOVÁ, Ph.D.,

Doc. RNDr. Zdeněk SZCZYRBA, Ph.D.,

Mgr. Miloslav ŠERÝ, Ph.D.

Podpůrný tým: Mgr. Lucia BRISUDOVOVÁ, Bc. Daniel DOLEŽAL, Veronika CALETKOVÁ, Mgr. Kristýna KRÍŠTOFOVÁ, Libuše PĚČKOVÁ, Bc. Jan POLÁŠEK, Bc. Radek VĚNTUS.

Doba řešení projektu: 1. 1. 2019 – 31. 12. 2020

Řešený projekt si jako svůj hlavní přínos vytkl využití metody komunitně participativního mapování rizikových míst pro potřeby inovace přístupu k prevenci kriminality na území Olomouckého kraje. V předkládané výzkumné zprávě, kterou lze chápat jako jeden z hlavních výstupů projektu, budou nejprve představeny teoretické rámce řešeného projektu, poté budou popsána metodologická východiska a metodický aparát uplatněný v procesu řešení předmětné problematiky. V další části výzkumné zprávy bude věnován prostor představení a diskusi stěžejních výsledků realizovaného výzkumu. V závěru předkládané výzkumné zprávy budou formulovány zobecnitelné hlavní závěry a navržena doporučení využitelná v praxi, konkrétně v plánování eliminace pocitů strachu z kriminality mezi obyvateli městského prostředí.

Základní informace o řešeném o projektu

Řešený projekt se v obecné rovině věnuje identifikaci míst strachu v urbánním prostředí prostřednictvím mentálního mapování. Mezi hlavní cíle řešeného projektu se řadí zpracování metodiky, která navrhuje postup mapování míst strachu ve městech, a následné vyhodnocování poznatků získaných touto metodikou s návrhem na jejich implementaci do dokumentů reflektujících problematiku prevence kriminality. Dalším z hlavních cílů projektu je diseminace praktických výsledků projektu. Tyto výsledky by primárně měly být využity Olomouckým krajem, který je aplikačním garantem projektu, a vybranými městy Olomouckého kraje, v nichž byl samotný výzkum realizován. Výsledky plynoucí z realizovaného výzkumu jsou předpokládány jako využitelné zejména pro manažery prevence kriminality a útvary ochrany, dále městské policie a v neposlední řadě i obvodní oddělení Policie ČR. S ohledem na budoucí plánování strategií eliminace pocitů nebezpečí z kriminality v městském prostředí je podstatný třetí hlavní cíl projektu. Zde máme na mysli

spolupráci řešitelského týmu projektu s jednotlivými aktéry prevence kriminality, během níž by mělo být možné koordinovat mapování míst strachu z kriminality i po skončení projektu a analyzovat tak trendy ve výskytu těchto specifických míst městského prostředí, a to nejen u vybraných měst Olomouckého kraje, ale po určitém zobecnění výsledků také v ostatních městech České republiky.

Teoretické ukotvení řešené problematiky

Předtím, než bude pojednáno o metodologických aspektech realizovaného výzkumu a předtím, než budou představeny a diskutovány výsledky analýzy dat, jsou v níže uvedeném textu výzkumné zprávy v teoretické rovině představeny a rozpracovány hlavní koncepty související s výzkumem. Nejprve je diskutovaný koncept místa, poté je pozornost věnována zkušenostem lidí s různými místy a vliv těchto zkušeností na vytváření významů připisovaných různým místům, poté následuje diskuse vzájemných vztahů mezi místem, zkušeností, významem a časem. Poté následuje představení základní typologie významů míst a zhodnocena je také role kriminality v procesu utváření významů míst. V závěrečné části teoretických východisek je prostor věnován otázkám, jako např. jak mohou negativní významy míst ovlivnit lidské chování v městském prostředí, nebo jaké mohou být politické implikace detailních znalostí o místech, kterým je přisuzován negativní význam sycený strachem z trestné činnosti.

Otázka, jak přistupovat k chápání místa v městském prostředí, je poměrně problematická. V realizovaném výzkumu bylo využito přístupů humanistických geografů, pro které není primárně důležitý faktor geografického měřítka. Spíše než aspekt určité lokálnosti, humanističtí geografové zdůrazňovali roli lidské zkušenosti pro pochopení míst. Lidská zkušenost totiž hraje klíčovou roli v procesu přisuzování významu místům (Daněk, 2013). Místo obsahující nějaký význam jako takové nelze chápat jako jednoduchou fyzickou lokaci, protože ho lze v tomto pojetí konceptualizovat jako lidský produkt, který je neustále vytvářený (Pred, 1984). Při analýze prostorovosti místa je tedy nutné vzít v úvahu i sociálně konstruované rozměry tohoto místa. Například Tuan (1977) pojal místo jako organizovaný svět významů a dále konstatoval, že prostor je transformovaný na místo v momentě, když získá definici a smysl. Relph (1976) poté vidí místo jako výsledek prostorové koncentrace lidských činů, zkušeností a záměrů.

Městská místa by měla být definována nejen svými prostorovými atributy a sociální dimenzí, ale také aspektem času, jinými slovy, měla by být vzata v úvahu také příslušnost místa k určitému časoprostorovému systému (Mulíček et al., 2016). S ohledem na temporalitu míst je nutné zohlednit dvě hlavní konceptualizace času. Za prvé jde o lineární čas, jinými slovy řečeno o jednosměrný tok času. Ve druhém případě se jedná o tzv. cyklický čas, kdy lze hovořit o cyklickém, opakujícím se toku času. Získání znalostí o konkrétním místě lze chápat jako funkci času, protože získání těchto znalostí vyžaduje určitou dobu (Tuan, 1977). Tato akvizice je tvořena velkým množstvím zkušeností a jejich širokou škálou. Jednotlivé zkušenosti jsou získávány v průběhu let (lineární čas) a jsou taktéž reprodukovány a transformovány každý den, týden po týdnu atd. (cyklický čas). Poznávání a následné hodnocení míst prostřednictvím zkušeností s nimi sedimentuje, je reprodukováno a transformováno v průběhu času, což vede k různým významům, které jedinci připisují určitým místům, přičemž tyto významy se mohou stabilizovat, ale i proměňovat.

V kontextu významů, které místa pro lidi představují, definoval Tuan (1975) dvě základní kategorie. První z nich je topofilie, druhou pak topofobie. Topofilní místo má pozitivní význam, takže je považováno za bezpečné, příjemné, oblíbené a žádané místo. Oproti tomu topofobní místo je asociováno s negativními významy, a proto je následně chápáno jako nebezpečné, nepříjemné a odpuzivé a v důsledku se mu lidé mohou vyhýbat. V mnoha případech je ovšem možné, aby byly oba tyto vzájemně opozitní významy obsaženy v jednom místě. V souvislosti s touto zkušeností lze

vymežit třetí typ významovosti místa, doplňující výše představené vzájemně dichotomické kategorie. Tuto významovost lze definovat jako topo-ambivalenci (Brisudová et al., 2020), založenou na dualitě místa. Pozitivní a negativní významy přisuzované různým místům, dokonce i jednomu konkrétnímu najednou, pocházejí ze zkušeností, které v průběhu času získali jednotliví jedinci tedy lidé, kteří se liší v takových sociodemografických aspektech, jako jsou gender, věk, sociální třída, úroveň nejvyššího dosaženého vzdělání, ale i délka pobytu v daném sídle (Golledge a Stimson, 1997). Kromě samotného faktoru času právě tyto aspekty také výrazně ovlivňují charakter významů, které jsou připisovány konkrétním místům.

Samotný strach z kriminality je jednou z prostorových zkušeností, které v zásadě určují negativní význam míst v městském prostředí. Obyvatelé měst se mohou určitých míst bát, což může být způsobeno minulými událostmi (např. násilnými útoky uskutečněnými v určitém místě), současným i minulým vzhledem fyzické struktury místa (např. brownfields), jakožto i informacemi ze sekundárních zdrojů, jako jsou média, případně rozhovory s ostatními lidmi. Strach z kriminality může být jak racionální povahy, odpovídající skutečné kriminalitě, tak iracionální, neodrážející skutečnou situaci ohledně stavu kriminality (Bannister a Fyfe, 2001). Tato skutečnost vyvolává otázku, které aspekty dominantně rozhodují o tom, že strach z trestné činnosti je spojován s konkrétním místem. Ceccato (2020a, s. 24) zdůrazňuje význam individuálních charakteristik lidí. Explicitně jsou jmenovány fyzické a psychologické schopnosti, dále pohlaví, věk, etnická příslušnost, sexuální, sociální a ekonomické statusy. Dřívější výzkumy (např. Pain 2001) přinesly závěry naznačující, že ženy, starší lidé, příslušníci etnických menšinových skupin, ti, kteří patří do LGBT komunity a osoby se zdravotním postižením a znevýhodnění, jsou náchylnější k intenzivnějšímu prožívání strachu z trestné činnosti.

Celkově vzato, když se člověk zamyslí nad strachem z kriminality, je třeba důkladně zvážit průnik více jednotlivých faktorů, které tuto prostorovou zkušenost formují (Pöddör et al., 2016). Kromě individuálních aspektů jednotlivců je třeba vzít v úvahu také environmentální strukturu míst v městském prostoru, protože ta může podporovat strach obecně (Cozens a Love, 2015; Shamsuddin a Hussin, 2013). Temné prostředí, špatné zabezpečení, nedostatek údržby, fyzický vzhled a neudržované a opuštěné budovy, jako důležité environmentální aspekty také přispívají k vyšší míře strachu z kriminality v městském prostředí. Ceccato (2020b, s. 39) dodává, že *„špatný vzhled nebo známky fyzického poškození jsou považovány za důležitější faktory určující strach z kriminality než skutečný výskyt kriminality“*.

Strach z kriminality se obdobně jako každá jiná prostorová zkušenost vyvíjí v čase. Časová dimenze strachu z kriminality může být zkoumána v kontextu širšího procesu neustávající reprodukce sociálních a kulturních forem, formování lidských biografí a reprodukce a transformace fyzické struktury míst (Pred, 1984). Jednosměrná reprodukce a transformace fyzické struktury míst a dlouhodobé projekty, které jsou v místech realizovány, definují lineární čas. Proto se například strach z kriminality může lišit mezi generacemi nebo na základě délky pobytu v konkrétním městském prostředí (Andreescu, 2013; Glas et al., 2019). Opakovaná reprodukce fyzické struktury míst a krátkodobé projekty, které jsou v místech realizovány, definují cyklický čas. Proto může být intenzita strachu z kriminality odvozována od pravidelných změn v rámci dne (Jíchová and Temelová, 2012; Pantyley et al., 2017), týdne nebo ročních období (Semmens et al., 2002). V důsledku pak mohou obě komplementární konceptualizace času ovlivnit reprodukci, transformaci a ztrátu strachu z kriminality spojené s konkrétním místem.

Identifikace topofobních míst determinovaných strachem z kriminality, stejně tak jako pochopení jejich fyzické struktury a důkladná znalost topofobních významů těchto míst způsobených strachem z kriminality, mají značný význam pro strategické plánování rozvoje měst. Městská bezpečnost, kterou Ceccato a Lukyte (2011) popsaly jako dimenzi městské udržitelnosti, je žádaným stavem, který by se

dal dosáhnout také vhodnými přístupy k městskému plánování. Topofobní význam místa sycený strachem z kriminality lze totiž zmírnit zlepšením plánování a policejní práce, což by mělo vyústit v udržitelné prostorové chování obyvatel měst. Obecněji tuto myšlenku rozvádí Marshall (2016, s. 201), který ve svém příspěvku prezentuje následující závěry: „*tvůrci měst, jako jsou plánovači, krajinní architekti, architekti a politici, musí rozumět lidem a jejich občanským vztahům k veřejnému prostoru a usnadňovat tím jejich život. To v konečném důsledku zlepšuje fyzickou městskou vybavenost a sociální udržitelnost města 21. století*“.

Městská bezpečnost, kterou Ceccato a Lukyte (2011) popsaly jako dimenzi městské udržitelnosti, je pokračujícím procesem, který by se dal zlepšit také vhodnými přístupy k městskému plánování. Existuje řada technik, které přispívají k potřebám současného urbanismu (Tulumello et al., 2017). Jednou z nich je prevence kriminality prostřednictvím environmentálního designu (CPTED), jejímž cílem je zajistit bezpečnější městské prostředí. Tento koncept již byl zaveden v mnoha městech a měl by vést ke snížení strachu z kriminality a posílení udržitelnosti měst (Cozens and Love, 2015; Shamsuddin and Hussin, 2013). Informace o prostorovém rozmístění míst vnímaných v kontextu strachu z kriminality mají nepochybně hodnotný charakter. Výhody znalosti o horkých místech strachu z kriminality pro účely rozvoje měst jsou pozitivně hodnoceny, jako v projektu Mapování bezpečnosti Společenství v Sydney (Doran and Burgess, 2011, s. 221). Prostřednictvím map vyhýbání se vytvořených vnímáním obyvatel / strachem z kriminality policie identifikovala nové oblasti nepořádku, které byly dříve neznámé.

Metodologická východiska a představení metodického aparátu

Uskutečněný výzkum ve svých metodologických základech vychází z procesu, který můžeme označit jako percepce. Golledge a Stimson (1997) percepci chápou jako okamžité porozumění informace o okolním prostředí jedním anebo více smysly a také jako sekundární prostorovou informaci získanou z médií a z doslechu prostřednictvím komunikace s lidskými bytostmi. Alternativní definici nabízí Wills (2009: 202) píšící, že *percepce by měla být chápána v nejširším smyslu, jednak jako bio-psychologická idiosynkrazie individuálního vnímání, zpracování informací a poznání a také jako záležitost kolektivních kulturních přesvědčení, hodnot a estetických soudů souvisejících s přírodním a lidmi vytvořeným prostředím*. V případě percepce se tedy jedná o důsledek mentální aktivity, který vzniká na základě registrování aktuálních stimulů prostředí a umění imaginace. Představy, které jsou výsledkem tohoto procesu, jsou uloženy v lidské mysli a dle momentální potřeby jedince jsou vyvolávány nazpět. Právě okolnosti, za kterých vzniká potřeba použít představu, formují její aktuální podobu. Na kvalitu těchto představ mají také vliv různé faktory, mezi něž můžeme zařadit pohlaví, věk a s ním související osobní zkušenost, získané vzdělání, informace převzaté od lidí, s nimiž jsme v každodenním kontaktu, média nebo vztah k percipovanému objektu. Představu tedy nemůžeme chápat jako něco statického pevně uloženého v mysli, dochází k jejímu vývoji, transformaci.

Specifickým typem mentální představy, který se autoři výzkumu rozhodli použít pro potřeby analýzy je koncept mentální mapy. Geografické pojetí konceptu nechť reprezentuje názor výše citovaného Tuana (1975: 209), jenž chápe mentální mapu jako *speciální druh obrazu přímo souvisejícího se smyslovou zkušeností*. Autor dále konstatuje, že *mentální mapa může geografovi sloužit jako kartografická reprezentace lidských postojů k různým místům*. V českém prostředí se o vymezení pojmu mentální mapa pokusil mimo jiné Drbohlav (1991: 164), který ji definuje jako *grafické, kartografické nebo schematické vyjádření představ člověka o geografickém prostoru, nejčastěji o jeho kvalitě nebo uspořádání*. Mentální mapy můžeme chápat jako konstrukt vznikající na základě vnitřních psychických pochodů. Podstatný vliv na podobu mentální mapy mají ovšem také externí vlivy (např. délka pobytu v místě, o němž si jedinec tvoří představu), které podrobují tento konstrukt

složitému formování. Jednou z hlavních funkcí mentálních map je jejich schopnost koncentrovat geografické znalosti. Stejně jako reálné mapy jsou prostředkem strukturace a uchování znalosti v paměti, jedná se o prostředek k organizování prostorových dat.

Základním datovým zdrojem pro tento projekt bylo dotazníkové šetření. V prvních dvou měsících roku 2019 byl vytvořen dotazník, který byl úzce spojen s mapou daného města, do níž respondenti přímo vyznačovali odpovědi na některé z otázek dotazníku. Do procesu tvorby a připomínkování podoby dotazníku nebyl zapojen jen řešitelský tým, nýbrž i Mgr. Poláček jakožto zástupce aplikačního garanta projektu. V březnu 2019 proběhl předvýzkum, jehož cílem bylo zpřesnit formulaci otázek v dotazníku tak, aby mu respondenti správně rozuměli. Samotné dotazníkové šetření pak bylo realizováno v několika vlnách. První vlna proběhla již v dubnu 2019. V rámci ní předem řádně proškolení studenti Katedry geografie Univerzity Palackého v Olomouci oslovovali respondenty v jednotlivých městech Olomouckého kraje a dotazníkové šetření tak probíhalo metodou face-to-face. Poté byla připravena online verze dotazníku a šetření nadále probíhalo metodou CAWI, computer assisted web interviewing (do ledna 2020). Tato verze dotazníku byla šířena mimo jiné za pomoci manažerů prevence kriminality Olomouckého kraje i dotčených měst, a to formou sdílení informace o realizovaném šetření na webových stránkách měst i ve veřejnoprávních a soukromých médiích (jak lokálních, tak i celostátních). Poslední vlna šetření proběhla v lednu a únoru 2020 a měla charakter dosběru respondentů méně zastoupených skupin obyvatelstva (při zhodnocení struktury obyvatelstva dle pohlaví a věku respondentů). Z výše uvedeného vyplývá, že dotazníky byly sesbírány kombinovanou metodou, přičemž výběr respondentů dotazovaných face-to-face lze považovat za mix náhodného a kvótního výběru, v případě online verze se pak jedná o samovýběr. Navzdory tomu, že se nejedná o pravděpodobnostní výběr, považují jej řešitelé projektu i s ohledem na částečné využití kvótního výběru za reprezentativní.

Tab. 1: Počet respondentů a jejich podíl na obyvatelstvu ve věku 15 a více let doplněný o zhodnocení shody struktury respondentů a populace jednotlivých měst dle pohlaví, věku a bydliště

Město	Počet respondentů		Podíl zařazených na obyvatelstvu 15+	Pohlaví a věk	Bydliště
	odpovědělo	zařazeno do analýzy			
Hranice	272	205	1,34	ano	ano
Jeseník	347	269	2,79	ano	ano
Kojetín	284	238	4,63	ano	ano
Lipník nad Bečvou	227	196	2,89	ne	ano
Litovel	221	192	2,31	ano	ano
Mohelnice	234	170	2,17	ano	ano
Moravský Beroun	113	70	2,81	ne	ano
Olomouc	811	637	0,76	ne	ano
Prostějov	509	433	1,17	ano	ano
Přerov	1 436	1 078	2,90	ne	ano
Šternberk	384	292	2,57	ne	ano
Šumperk	473	410	1,85	ano	ano
Uničov	139	137	1,39	ne	ano
Zábřeh	459	347	3,01	ano	ne
Celkem	5 909	4 674	1,74	---	---

Zdroj: ČSÚ, 2020; vlastní šetření.

Poznámka: Hodnota „ano“ znamená, že pomocí χ^2 testu nebyla na hladině významnosti $\alpha=0,05$ zamítnuta nulová hypotéza o shodě struktury výběrového a základního souboru.

Celkem bylo v analyzovaných 14 městech Olomouckého kraje sesbíráno 5 909 dotazníků, z nichž do analýz bylo zařazeno 4 674 z nich (tab. 1). Důvodem pro vyřazení dotazníků byla především jejich nekompletnost v základních identifikačních znacích respondentů, tj. pohlaví, věk a místo bydliště. Místem bydliště respondenta musela být některá z místních částí, pokud respondent nebydlel přímo v daném analyzovaném městě, byl pro analytickou část z výzkumu vyřazen. Původně byl plánován ještě pokračující sběr v březnu a dubnu, ten však nebylo možné s ohledem na současnou pandemii uskutečnit. Přesto se domníváme, že byl sesbíráán dostatečný počet odpovědí respondentů pro to, aby byly výsledky šetření vypovídající. Nejmenší podíl (0,76 %) počtu analyzovaných dotazníků na obyvatelstvu ve věku 15 a více let byl zaznamenán v Olomouci, což je dáno především vysokým počtem obyvatel města. Přesto je dle našeho názoru velikost výběrového souboru (637 respondentů) dostačující.

Lze konstatovat, že struktura respondentů dle pohlaví, věku, ale i místa bydliště (hodnoceno na úrovni místních částí) zpravidla odpovídala struktuře obyvatelstva jednotlivých měst; viz vyhodnocení χ^2 testu na hladině významnosti $\alpha=0,05$ (tab. 1). Přesto bylo z důvodu zpřesnění přistoupeno k přiřazení vah jednotlivým skupinám respondentů určených pomocí jejich základních demografických charakteristik, přičemž váhy¹ byly konstruovány na základě poměru mezi zastoupením dané skupiny obyvatelstva ve vzorku a v celkové populaci. Součet vah přiřazených všem respondentům odpovídá celkovému počtu respondentů zařazených do analytické části.

Dotazník obsahoval jak uzavřené, tak i polouzavřené otázky, nicméně jeho nejvýznamnější částí byla práce s mapou. K té se pojily dvě otázky, v rámci nichž respondent zakresloval, kde se v současnosti necítí bezpečně a kde se necítil bezpečně před 10 lety. Na tomto místě je potřeba podotknout, že vyhodnocování retrospektivního zakreslování míst, kde respondenti pociťovali strach před 10 lety, sebou nese jistá rizika. Především se jedná o to, že si respondenti nemuseli správně vzpomenout, ale také o to, že město mohlo v minulosti provést několik opatření, jimiž situaci v těchto místech jednoznačně zlepšilo, avšak v povědomí lidí může toto místo i nadále zůstat jako potenciálně nebezpečné. Mnohem větší význam tak pro samotná města má analýza současných míst. Kromě samotného vyznačení v mapě měl respondent rovněž udat důvod zákresu, kvantifikovat míru pociťovaného strachu na tří stupňové ordinální škále a označit denní dobu, kdy strach pociťuje (za bílého dne, po setmění, celý den). Aby bylo možné dále pracovat s důvody zákresu, byly s ohledem na užití kvantitativního metodologického přístupu vytvořeny kategorie, do nichž byly následně důvody tříděny.

Obdobně jako v jiných studiích pracujících s mentálními mapami respondentů (např. Šerý a Šimáček 2012 nebo Pánek, Pászto a Šimáček 2018), i v tomto případě proběhlo zpracování mapových zákresů jednotlivých respondentů v prostředí GIS. Respondentem deklarovaná míra vnímaného strachu byla do výsledných výstupů zakomponována v podobě váhy přidělené každému zakreslenému místu strachu. Výsledné oblasti vnímaného strachu rozlišené podle míry vnímaného strachu a období (resp. části dne), kdy je daná lokalita respondenty vnímána jako problémová, pak byly vytyčeny postupným překrytím zákresů jednotlivých respondentů přes sebe a jejich součtem (resp. součtem jejich vah) ve

---

¹ Pro určení vah byly uvažovány proměnné pohlaví a věk respondenta. Městská část bydliště respondenta již do výpočtu vah nevstupovala z důvodu částečné absence dat (některé méně početné základní sídelní jednotky již nebylo možné členit dle pohlaví) a jejich možné neaktuálnosti (data dostupná pouze z posledního censu, tj. k roku 2011). Zároveň je z výsledků χ^2 testu patrné, že struktura respondentů dle jejich bydliště odpovídala ve všech případech (vyjma města Zábřeh) struktuře dospělé populace jednotlivých měst.

vertikální posloupnosti. Z důvodu zvýšení přehlednosti vizualizace výstupů byly ve výsledných mapách zohledněny pouze ty lokality, na kterých se svým zákresem shodla nejméně 3 % respondentů. Celek přitom nebyl tvořen všemi respondenty, kteří se účastnili dotazníkového šetření, nýbrž pouze těmi respondenty, kteří na otázku, zda pociťují na území města bydliště strach z kriminality, nezaškrtnuli odpověď určitě ne (tedy odpověděli možnostmi určitě ano, spíše ano nebo spíše ne). V případě retrospektivního zjišťování míst strachu z kriminality v období před 10 lety pak byli navíc vynecháni ti respondenti, kteří v daném městě nebydleli alespoň posledních 10 let.

Pro znázornění míry pociťovaného strachu byl v mapových výstupech využit tzv. *fear of crime index* (FoC), tedy index strachu z kriminality, který kromě podílu respondentů, kteří zaznamenali danou lokalitu, rovněž zohledňuje míru vnímaného strachu (Šimáček et al., 2020):

$$FoC = \frac{\text{váha přidělená respondentovi} \times \text{míra pociťovaného strachu}}{\text{počet respondentů} \times 3} \times 100 (\%)$$

Rešerše dokumentů prevence kriminality

Na území Olomouckého kraje ve městech, která byla předmětem výzkumu, má většina měst schválené dokumenty prevence kriminality, většinou pod názvem Plány prevence kriminality pro aktuální období. Rozsah a forma zpracování je různorodá a jednak zohledňuje velikost sídla, rozsah problémů v oblasti kriminality (např. existence či neexistence sociálně vyloučených lokalit, přítomnost problémových skupin obyvatelstva apod.). Neplatí však závislost, že čím větší sídlo (hodnoceno počtem obyvatel), tím rozsáhlejší a detailnější plán prevence kriminality.

Většinou je východiskem pro zpracování dokumentu definice prevence kriminality z roku 2010 přednesená na 12. Kongresu OSN o prevenci kriminality a trestní justici (Salvador, Brazílie, 12.–19. dubna 2010): „*Prevence kriminality zahrnuje veškerá opatření ke snižování rizika výskytu trestných činů, jakož i jejich škodlivých důsledků pro jednotlivce a společnost včetně strachu z kriminality. Prevence kriminality se snaží působit na různorodé příčiny kriminality. Prosazování práva a trestní sankce jsou v této souvislosti ponechávány stranou, navzdory jejich potenciálně preventivním účinkům*“ (citovaná např. v dokumentu Koncepte prevence kriminality města Olomouce na období 2016-2020).

V souladu s terminologií Ministerstva vnitra ČR, které definuje a vymezuje základní pojmy, jsou zpracované dokumenty na úrovni obcí nástroji preventivní politiky, která představuje ofenzivní strategii kontroly kriminality. Preventivní politika spoléhá především na nerepresivní prostředky, hlavní pozornost je věnována eliminaci sociálně patologických jevů a snižování motivů a příležitostí k páčání trestných činů. V rámci obcí (z vlastní analýzy dokumentů) zahrnuje mimo orgány činné v trestním řízení – v zájmovém území vybraných obcí Olomouckého kraje zejména policii a další instituce, např. nerepresivní orgány veřejné správy, zájmová sdružení občanů, podnikatelské subjekty, školy, občanská sdružení apod.

Prevence kriminality v jednotlivých dokumentech je vnímána jako soubor nerepresivních opatření, tedy veškeré aktivity vyvíjené zainteresovanými subjekty směřující k předcházení páčání kriminality a snižování obav z ní. Patří sem opatření, jejichž cílem či důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality a jejich následků, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů. Jedná se o opatření sociální prevence, situační prevence, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností a pomoci obětem trestných činů. Prevence kriminality úzce souvisí s prevencí dalších sociálně patologických jevů, z nichž k nezávažnějším patří nejrůznější formy závislostí.

Dokumenty na úrovni obcí v zájmovém území jsou většinou označeny jako Plány prevence kriminality (viz tab. 2), dále se objevují názvy dokumentů: Koncepce prevence kriminality, Strategie prevence kriminality nebo Bezpečnostní analýza a plán prevence kriminality města. Z analýz vyplynulo, že většina (85,7 %) měst, která byla předmětem hodnocení, má v nějaké podobě strategických dokument zpracovaný, v odpovídající struktuře pak 11 z hodnocených 14 měst (78,6 %) Olomouckého kraje.

Tab. 2 : Přehled dokumentů prevence kriminality ve vybraných městech Olomouckého kraje (města zařazené do projektu)

Město	Název dokumentu	Plánovací období	Rok schválení	Počet stran
Hranice	Plán prevence kriminality města Hranice	2019-2023	2018	14
Jeseník	Plán prevence kriminality města Jeseník	2020-2022	2019	25
Kojetín	Koncepce prevence kriminality Města Kojetína	2019-2023	2019	21
Lipník nad Bečvou	Strategie prevence kriminality města Lipník nad Bečvou	2016-2020	2016	10
Litovel	Plán činnosti Komise prevence kriminality a BESIP	2019-2022	2019	2
Mohelnice	*			
Moravský Beroun	Koncepce prevence kriminality města Moravský Beroun	2020-2022	2020	28
Olomouc	Koncepce prevence kriminality města Olomouce	2016-2020	2016	65
Prostějov	Plán prevence kriminality ve městě Prostějově	2018–2020	2018	86
Přerov	Strategie prevence kriminality města Přerova	2017-2021	2016	72
Šternberk	Bezpečnostní analýza a plán prevence kriminality města	2020-2025	2020	55
Šumperk	Strategie prevence kriminality v Šumperku	2018-2021	2017	34
Uničov	*			
Zábřeh	Plán prevence kriminality města Zábřeh	2020-2023	2019	20

Zdroj: vlastní šetření.

Poznámka: *Města Mohelnice a Uničov dokument zpracovaný nemají.

Dokumenty prevence kriminality jsou nástrojem na místní úrovni, kdy jsou do prevence zapojeny orgány veřejné správy, police, nevládní organizace a další instituce působící v obcích. Podstatou systému prevence kriminality na místní úrovni je optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence s ohledem na místní situaci, potřeby i možnosti. Ministerstvo vnitra považuje z hlediska účinnosti za neefektivnější programy prevence kriminality na místní úrovni a definují je systém metodické, koncepční a finanční podpory ze strany ústředních orgánů státní správy a samosprávy a podpory vzniku programů prevence kriminality v krajích, ve městech a obcích zatížených vysokou mírou kriminality a dalšími kriminálně rizikovými jevy. Podstatou těchto programů je součinnost orgánů státní správy, samosprávy, policie a nestátních neziskových organizací. Záběr programu je podmíněn místní situací v oblasti vývoje sociálně patologických jevů,

potřebami, zájmem a schopnostmi lidí a finančními prostředky. Za realizaci programů prevence kriminality nesou odpovědnost obecní zastupitelstva.

Za dokumenty, které po obsahové stránce plně odpovídají typu strategických dokumentů v oblasti prevence kriminality, lze označit dokumenty měst Olomouc, Šternberk, Šumperk, Přerov, Prostějov, Moravský Beroun, částečně pak splňující Lipník nad Bečvou, Hranice, Kojetín, Zábřeh a Jeseník (viz tab. 3). Dokument pouze v podobě Plánu činnosti Komise prevence kriminality a BESIP má město Litovel. Města Uničov a Mohelnice prozatím dokument nemají.

Ministerstvo vnitra ČR doporučuje obcím při zpracování dokumentů využívat Certifikované metodiky identifikace a hodnocení bezpečnostně rizikových lokalit ve městě (zpracovaná v rámci projektu: Efektivní metody identifikace, hodnocení a monitoringu bezpečnostně rizikových lokalit s využitím prostorových mikrodat na VŠB – TU v Ostravě, autor: Ivan, I. a kol., 2020) a Metodiku pro tvorbu strategických dokumentů prevence kriminality a víceletých bezpečnostních analýz (Ministerstvo vnitra ČR), což část měst zájmového území reflektuje.

Tab. 3: Základní obsahová náplň dokumentů prevence kriminality ve vybraných městech Olomouckého kraje (města zařazené do projektu)

Město	Sociálně-demografická analýza	Institucionální analýza	Plán prevence kriminality	Bezpečnostní analýza	Priority a návrh řešení	Realizace koncepce prevence	Komunitní analýzy	SWOT analýza
Hranice	✓	✓	✓					
Jeseník	✓	✓		✓	✓			
Kojetín	✓	✓		✓		✓		
Lipník nad Bečvou	✓	✓		✓	✓	✓		
Litovel								
Mohelnice								
Moravský Beroun	✓	✓	✓	✓	✓			✓
Olomouc	✓	✓	✓	✓	✓			✓
Prostějov	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Přerov	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Šternberk	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
Šumperk	✓	✓		✓	✓	✓	✓	
Uničov								
Zábřeh	✓	✓		✓	✓			✓

Zdroj: vlastní šetření, analýza.

Východisky pro analytickou část jsou dokumenty na národní a krajské úrovni. Z dostupných koncepčních a přehledových materiálů, jimiž jsou zejména koncepční materiály Krajského úřadu Olomouckého kraje a dokumenty národního charakteru, jedná se o:

Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2016–2020

Národní strategie protidrogové politiky

Strategie prevence kriminality Olomouckého kraje na období 2017–2021

Krajský plán primární prevence rizikových projevů chování v Olomouckém kraji na léta 2019–2022.

Na místní úrovni pak:

Plán rozvoje sociálních služeb

Plán rozvoje sportu

Zprávy o monitoringu města a ORP

Zprávy o bezpečnostní situaci ve služebním obvodu Obvodního oddělení Policie ČR ad.

Při analýze jednotlivých dokumentů prevence kriminality bylo možné rozdělit typy prevence do tří základních typů (ve shodě s metodikou Ministerstva vnitra ČR): sociální prevence, situační prevence a prevence viktymnosti a pomoc obětem trestných činů (tab. 4). Jednotlivé dokumenty prevence kriminality jsou v rozdílné struktuře, navržená opatření byla hodnocena a pro základní přehled byla zpracována a přiřazena k těmto základním třem typům.

Tab. 4: Typy opatření v dokumentech prevence kriminality ve vybraných městech Olomouckého kraje (města zařazené do projektu)

Opatření v dokumentu prevence kriminality (města zájmového území)	Sociální prevence	Situační prevence	Prevence viktymnosti a pomoc obětem trestných činů
Asistent prevence kriminality, Domovník – preventista		*	
Kamerový dohlížecí systém		*	
Komise bezpečnosti a prevence kriminality	*		
Manager prevence kriminality		*	
Podpora programů prevence kriminality	*		
Osvětlení rizikových míst		*	
Snížení počtu spáchaných trestných činů, přestupků a společensky nežádoucích jednání		*	
Snížení kriminality ve sociálně vyloučených lokalitách		*	
Zajištění vymahatelnosti práva, prevence sousedských sporů, bagatelní a latentní protiprávní činnosti,			*
Ochrana seniorů			*
Podpora dlouhodobé a komplexní práce s dětmi, mladistvými a jejich rodinami	*		
Podpora neziskových organizací	*		
Vytipování oblastí, ve kterých dochází k narušování veřejného pořádku		*	
Aktivní politika zaměstnanosti, komunikace se zaměstnavateli - řešení problémů souvisejících s agenturními zaměstnanci	*		
Potírání vandalismu			*
Kvalitnější podmínky pro činnost městské policie v oblasti zázemí a technického vybavení		*	
Informovanost	*		

Opatření v dokumentu prevence kriminality (města zájmového území)	Sociální prevence	Situační prevence	Prevence viktimmnosti a pomoc obětem trestných činů
Regulace hazardu		*	*
Nepřipuštění návratu heren na území města		*	
Motivace dětí a rozšíření nabídky volnočasových aktivit	*		
Osvěta			*
Syntetické značení jízdních kol, Bezpečnostní stojany pro jízdní kola, forenzní značení syntetickou DNA jízdních kol a invalidních vozíků		*	
Kariérní poradenství			*
Dluhová poradna			*
Zvyšování finanční gramotnosti, právního povědomí apod.	*		
Protidrogová prevence			*
Zajišťování veřejného pořádku		*	
Vzdělávání strážníků			*
Ochrana před podomními prodejci			*
Bezpečnost silničního provozu, omezování dopravních přestupků			*
Poskytování dat o přestupcích			*
Spolupráce orgánů místní samosprávy, státní správy, Policie ČR a zainteresovaných subjektů z občanského sektoru angažujících se v oblasti prevence kriminality a oblasti sociální patologie ve městě	*		
Využívání legislativních nástrojů (vyhlášky např. noční klid)		*	*
Spolupráce škol, klima školy	*		

Pod pojmem **sociální prevence** byla zařazena opatření, která směřují ke změně nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páčání trestné činnosti. Sociální prevence je přitom součástí sociální politiky. Jak však uvádí metodické materiály Ministerstva vnitra ČR, je efektivita sociální prevence obtížně statisticky či ekonomicky měřitelná, lze na ni jen usuzovat, a to z hlediska odhadů sociálních perspektiv jedinců - objektů preventivního působení, může se odrazit například ve vnímání míst strachu ve vybraných částech města. Z analýzy dokumentů prevence kriminality vyplývá, že nejčastěji jsou zmiňována opatření sociální prevence typu:

- Komise bezpečnosti a prevence kriminality
- Podpora programů prevence kriminality
- Podpora dlouhodobé a komplexní práce s dětmi, mladistvými a jejich rodinami
- Podpora neziskových organizací
- Aktivní politika zaměstnanosti, komunikace se zaměstnavateli - řešení problémů souvisejících s agenturními zaměstnanci
- Informovanost

- Motivace dětí a rozšíření nabídky volnočasových aktivit
- Zvyšování finanční gramotnosti, právního povědomí apod.
- Spolupráce orgánů místní samosprávy, státní správy, Policie ČR a zainteresovaných subjektů z občanského sektoru angažujících se v oblasti prevence kriminality a oblasti sociální patologie ve městě
- Spolupráce škol, klima školy

Druhým typem prevence je **situační prevence**, která staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Prostřednictvím opatření režimové, fyzické a technické ochrany se snaží kriminogenní podmínky minimalizovat. Nejeftektivněji působí při omezování majetkové trestné činnosti. Úspěšnost situační prevence je vysoká, je však podmíněna adekvátní volbou opatření a finančními a personálními prostředky do ní vložených. Těžiště odpovědnosti za opatření situační prevence nesou především občané a obce a v rámci vymezených kompetencí i Ministerstvo vnitra, respektive Policie ČR.

Z analýzy dokumentů prevence kriminality vyplývá (tab. 5), že nejčastěji jsou zmiňována opatření situační prevence typu:

- **Asistent prevence kriminality**
- **Domovník - preventista**
- **Kamerový dohlížecí systém** – lokalizovaný primárně v místech, která jsou místy zvýšené kriminality

Samostatná pozornost pak byla věnována opatřením:

- Asistent prevence kriminality a domovník – preventista – nové zřízení, snížení počtu, zachování počtu (stávajícího stavu) nebo zvýšení počtu (vzhledem k současnému stavu);
- Kamerový dohlížecí systém – nové zřízení, snížení počtu, zachování počtu (stávajícího stavu) nebo zvýšení počtu (vzhledem k současnému stavu);

Z analýz dokumentů prevence kriminality vyplývá, že pozici asistenta prevence kriminality je vnímána velmi pozitivně a většina měst buď chce zachovat stávající stav, nebo dokonce rozšířit. Velmi podobně je to i kamerovým systémem, což je v rámci hodnocení nejčteněji uváděné opatření v rámci prevence kriminality společně s širokou nabídkou volnočasových aktivit pro děti, žáky a studenty.

Tab. 5: Zařazení opatření Asistent prevence kriminality nebo (a) domovník – preventista a Kamerový dohlížecí systém do dokumentů prevence kriminality ve vybraných městech Olomouckého kraje (města zařazené do projektu)

Město	Asistent prevence kriminality a (nebo) domovník – preventista				Kamerový dohlížecí systém			
	Nově zřízení (pokud není)	Snížení počtu	Zachování počtu	Zvýšení počtu	Nově zřízení (pokud není)	Snížení počtu	Zachování počtu	Zvýšení počtu
Hranice			✓					✓
Jeseník			✓					✓
Kojetín	✓							✓
Lipník n/B			✓					✓
Litovel			✓				✓	
Mor. Beroun				✓				✓
Olomouc				✓				✓
Prostějov				✓				✓
Přerov				✓				✓
Šternberk				✓				✓
Šumperk				✓				✓
Zábřeh				✓				✓

Zdroj: vlastní šetření.

Poznámka: uvedeno je pouze v případě, že je výslovně mezi opatřeními v rámci dokumentu prevence kriminality uvedeno.

Třetím typem prevence je **prevence viktimnosti a pomoc obětem trestných činů**, která je založena na konceptech bezpečného chování, diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob. V praxi se jedná o skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností. Užívá metody sociální i situační prevence, a to podle míry ohrožení na primární, sekundární i terciární úrovni.

Úrovně preventivních aktivit

Sociální a situační přístupy se vzájemně doplňují v primární, sekundární a terciární prevenci.

1. Primární prevence zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené zejména na nejširší veřejnost. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování zejména dětí a mládeže (využívání volného času, možnosti sportovního vyžití). Těžiště primární prevence spočívá v rodinách, ve školách a v lokálních společenstvích.

2. Sekundární prevence se zabývá rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachatelé nebo oběti trestné činnosti (specializovaná sociální péče), na sociálně patologické jevy (např. drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví, gamblerství, povalečství, vandalismus, interetnické konflikty, dlouhodobá nezaměstnanost) a příčiny kriminogenních situací.

3. Terciární prevence spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob (pracovní uplatnění vč. rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání bydlení, atd.). Jejím cílem je udržet

dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

Odpovědnost za oblast primární a sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obce a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a terciární prevence je s ohledem na odbornou náročnost jednotlivých aktivit záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a v některých souvislostech i Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví. Ve specifické části populace působí i Ministerstvo obrany.

Hlavní výsledky

Analýza strategií

Součástí hodnocení strategických dokumentů na úrovni měst zařazených do projektu byly všechny územně-plánovací a strategické dokumenty, které souvisí s předmětnou problematikou a metodou klíčových slov bylo zjišťováno, zda a v jakém rozsahu se problematikou kriminality zabývají. Podobně jako u dokumentů k prevenci kriminality je u všech 14 měst Olomouckého kraje zařazených do analýz, v alespoň minimálním rozsahu problematika prevence kriminality ve strategických dokumentech řešena (tab. 6), rozdíly jsou v rozsahu, kvalitě i struktuře. Významně je zařazení ovlivněno úrovní primární analýzy dat a rozdíly jsou logicky i mezi městy dle jejich velikostní kategorie.

Tab. 6: Reflexe prevence kriminality ve strategických dokumentech na úrovni obcí ve vybraných městech Olomouckého kraje (města zařazené do projektu)

Město	Název dokumentu	Samostatná kapitoly	Provazba na dokument prevence kriminality	SWOT analýza (prvky z kriminality)
Hranice	Program rozvoje města Hranice na roky 2020-2030	1.3.1.2 Bezpečnost	✓	✓
Jeseník				
Kojetín	Program rozvoje města na období 2020-2025	-	-	-
Lipník nad Bečvou	Strategický plán rozvoje města Lipník nad Bečvou na období 2018-2023	-	-	-
Litovel	Strategický plán rozvoje města Litovel	-	-	-
Mohelnice	Program rozvoje města Mohelnice 2018–2022	-	-	-
Moravský Beroun	Strategie rozvoje města Moravský Beroun	2.6 Bezpečnost	✓	✓
Olomouc	Strategický plán rozvoje města Olomouce	-	✓	✓
Prostějov	Strategický plán rozvoje města Prostějova pro období 2010-2020	-	-	-
Přerov	Strategický plán územního a ekonomického rozvoje statutárního města Přerova pro období 2014–2020	3.6 Bezpečnost	✓	✓

Šternberk	Program rozvoje města Šternberk na období 2020–2025	-	-	-
Šumperk	Strategie rozvoje města Šumperk 2014–2020	6. Kriminalita a bezpečnost	✓	✓
Uničov	Strategický plán rozvoje města Uničova 2015–2022	-	✓	✓
Zábřeh	Strategie rozvoje města Zábřeh 2015–2020	1.4 Zlepšení bezpečnosti ve městě	✓	✓

Zdroj: vlastní šetření.

Poznámky: - není v dokumentu uvedeno.

Součástí strategických dokumentů na úrovni měst jsou čteně uváděna srovnání v rámci měst okresu (většinou, pokud město vychází lépe než ostatní města) a jako inspirativní lze označit některé uváděné realizované programy. Příkladem je na území města Hranice program v rámci prevence majetkové kriminality nazvaný „Zavřít dveře nestačí“ – interaktivní model obytného domu, na kterém jsou znázorněna doporučení, jak odstranit rizikové faktory objektu.

U některých strategií je prevence kriminality součástí i SWOT analýzy, například v případě města Hranice (**Program rozvoje města Hranice na roky 2020-2030**) je samostatná prioritní osa: Bezpečné a přívětivé sociální prostředí, školství, priorita: Bezpečnost obyvatel a Specifický cíl SC1.3: Zvýšení bezpečnosti obyvatel, jak objektivní, tak subjektivního vnímání pocitu bezpečí.

Strategie rozvoje města Moravský Beroun věnuje problematice bezpečnosti a kriminality samostatnou část strategie, mimo jiné i proto, že se v Moravském Berouně vzájemně posilují strukturální problémy, jako je málo příležitostí pro tvorbu pracovních míst a nepříznivý demografický vývoj, se sociálním vyloučením části obyvatel, zejména Romů. Ve strategii se uvádí, že město společně s Agenturou pro sociální začleňování připravuje aktivity v oblasti bydlení, vzdělání, zaměstnanosti a bezpečnosti, které tyto negativní jevy zmírní. Mimo jiné zmiňuje nové pozice asistentů prevence kriminality nebo návrh projektu sociální firmy. Obě strany úzce spolupracují na koncepci bytové politiky tak, aby se předešlo dalšímu zhoršování situace obyvatel s nízkými příjmy. Jako opatření preventivního charakteru je uváděna podpora základní školy z metodického, personálního i finančního hlediska.

V případě statutárního města Olomouc je součástí dokumentu **Strategický plán rozvoje města Olomouce** v rámci navržených opatření 4.6 Řešit výskyt patologických sociálních jevů a posílit bezpečí občanů zejména podporou preventivních aktivit. Ve strategii se mimo jiné uvádí, že z celorepublikového hlediska je Olomouc bezpečné město. Podle dotazníkového šetření z roku 2016 i většina obyvatel (76,8 % respondentů) považuje město Olomouc za převážně bezpečné. Přesto se zde vyskytují místa, kde se občané dostatečně bezpečně necítí (areál kolem hlavního nádraží, městské parky apod.) a řešena také musí být problematika bezdomovectví a narůstajícího počtu osob bezdomovectvím ohrožených. Cílem definovaným ve strategii je předcházet vzniku, případně omezovat výskyt již existujících sociálně patologických jevů prostřednictvím souboru preventivních aktivit, který je definován jako politika prevence kriminality a předcházení sociálně patologickým jevům. Prevence kriminality zahrnuje veškerá opatření ke snižování rizika výskytu trestných činů, jakož i jejich škodlivých důsledků pro jednotlivce a společnost včetně strachu z kriminality. Prevence kriminality se snaží působit na různorodé příčiny kriminality, přičemž prosazování práva a trestní sankce jsou v této souvislosti ponechávány stranou, navzdory jejich potenciálně preventivním účinkům. Komplexním nositelem realizace cíle na místní úrovni je Program prevence kriminality.

Velmi podrobně a s provazbou na Strategii prevence kriminality v Přerově je zpracován **Strategický plán územního a ekonomického rozvoje statutárního města Přerova pro období 2014–2020**. Součástí strategie je samostatná kapitola 3.6 bezpečnost. Velká pozornost prevenci kriminality a bezpečnosti ve městě je věnována mimo jiné i proto, že statutární město Přerov je na území okresu Přerov nejzatiženějším městem v oblasti kriminality. I přes veškerou snahu vedení Policie ČR o zajištění bezpečnosti města Přerova je zřetelný negativní dopad současného personálního podstavu, který je bohužel celorepublikovým jevem, stejně jako zrušení jejich stálých služeb v místní části Přerov - Předmostí a v prostorách budovy ČD.

Mezi hlavní kriminogenní faktory, které ovlivňují nebo mohou ovlivnit páchaní trestné činnosti, patří ve městě především vysoká nezaměstnanost, existence sociálně vyloučených lokalit s nepřizpůsobivými občany a poloha Přerova jako významného dopravního uzlu s vysokou migrací osob. Největší podíl na celkové kriminalitě má dlouhodobě majetková trestná činnost. Krádeže jsou páchany převážně v místech vyšší koncentrace obyvatelstva, jako jsou např. nákupní centra s přilehlými parkovišti, panelová sídliště, atd. Na trestné činnosti se každým rokem stále výrazněji podílejí recidivisté. V posledních letech byl zaznamenán nárůst trestné činnosti dětí a mládeže, kdy se mj. také projevuje stoupající agresivita těchto pachatelů. Strategie propojuje problematiku kriminality a trhu práce, kdy je např. uváděno, že „výrazně negativním rysem na trhu práce je dlouhodobá nezaměstnanost, (tj. nezaměstnanost delší než 12 měsíců), která se velmi negativně promítá nejen do sociální oblasti, ale i do oblasti vnímání morálních hodnot, osobních vlastností a zájmů této ohrožené skupiny lidí. Zpravidla bývá příčinou i jejich asociálního chování, popř. nárůstu kriminality“. Specificky se pak strategie věnuje problematice sociálně vyloučených lokalit a romské komunity. Ve strategii se uvádí, že ústředním problémem spojeným s existencí sociálně vyloučených lokalit je přítomnost sociální exkluze – izolovanost obyvatel ghatt, koncentrace chudoby, nezaměstnanost, nízká vzdělanost i kvalifikace, neadekvátní bydlení, zhoršené životní prostředí, a rozvoj kriminogenního prostředí. Obyvatelé těchto míst se vydělují od hlavního proudu společnosti, odcizují se jejím hodnotám a normám, kterým přestávají rozumět, respektovat je a sdílet s ostatními členy společnosti. V případě romské komunity je uvedeno, že mezi nejtěžší problémy, se kterými se romská komunita potýká, patří následujících pět rizikových oblastí sociálního vyloučení, které se vzájemně ovlivňují a prolínají (nejedná se o izolované jevy): a) důsledky sociálního vyloučení ve vzdělávacím procesu, b) bydlení v sociálně vyloučených lokalitách, c) vysoká míra nezaměstnanosti a z ní vyplývající finanční strategie, d) kriminalita jako adaptační strategie na situaci sociálního vyloučení, e) podoba závislostí. V rámci stanovených priorit strategického dokumentu města Přerov je v rámci prioritní osy: 3. Rozvoj lidských zdrojů, zvyšování kvality života opatření 3.2.3: Prevence kriminality a sociálně patologických jevů, zvýšení bezpečnosti obyvatel města. V případě priorit 3.2: Sociální oblast, bezpečnost a zdraví obyvatel je mezi opatřeními opatření „snížit kriminalitu a výskyt sociálně patologických jevů se zaměřením na preventivní opatření, posilovat bezpečnost ve městě a tím zvyšovat pocit bezpečí obyvatel“.

Velmi podrobně a s provazbou na Strategii prevence kriminality v Šumperku je zpracována **Strategie rozvoje města Šumperk 2014–2020**. Součástí strategie je samostatná kapitola 6. Kriminalita a bezpečnost, která obsahuje podkapitoly 6.1 Prevence kriminality, 6.2 Statistika trestné činnosti a 6.3 Bezpečnostní složky. Ve Strategie rozvoje města Šumperk 2014–2020 se odráží mimo jiné i to, že ve městě prevenci kriminality věnována značná pozornost. Město se již v roce 1997 zapojilo do programu prevence kriminality na místní úrovni. V rámci programu prevence kriminality jsou ve městě realizovány projekty z oblasti situační a sociální prevence, ale také projekty sloužící k informování veřejnosti. Město poskytuje na svých oficiálních webových stránkách aktualizované údaje o počtu a typu trestné činnosti v jednotlivých lokalitách. Tyto informace jsou velmi přehledně poskytovány formou mapového výstupu na mapovém portálu města Šumperka. Město realizovalo

dotazníkové šetření mezi obyvateli města (v roce 2008), ze kterého mimo jiné vyplynulo, že pěti nejčastějšími důvody pocitu ohrožení jsou: krádež kola (81 %), výtržnictví (80 %), častý výskyt problémových osob (80 %), ublížení na zdraví (75 %) a bytové krádeže (72 %). Ve školním roce 2009/2010 bylo provedeno šetření mezi žáky 5. až 9. tříd všech základních škol v Šumperku s cílem zjistit, jak a s kým žáci tráví svůj volný čas, jaká je kvalita prostředí ve třídách, jaké jsou vztahy mezi spolužáky (problematika šikany a agresivity) a jaké mají zkušenosti s návykovými látkami. Ze šetření mimo jiné vyplynulo, že 96 % dětí využívá ve svém volném čase počítač (nejčastěji 1-2 hodiny denně), nejčastěji ke komunikaci a hraní her, více než polovina dětí byla svědkem toho, že je nebo bylo ubližováno jejich spolužákovi jinými spolužáky ze třídy nebo školy, téměř 25 % dětí odpovědělo kladně na otázku, zda jim ubližoval nebo ubližuje někdo ze třídy nebo školy, 45,2 % dětí vyzkoušelo cigaretu, 82,7 % ochutnalo alkohol a 25,8 % dětí přiznalo, že jim byla nabídnuta marihuana. Město jako jedno z opatření pro snížení kriminality od roku 1997 buduje Městský kamerový dohlížecí systém. Podle výsledků dotazníkového šetření mezi obyvateli města z roku 2012 rozhodně podporuje rozšíření MKDS více než polovina obyvatel a oproti roku 2008 se zvýšilo vnímání MKDS jako významného nástroje v prevenci kriminality. V rámci šetření byly vytipovány i nejrizikovější lokality ve městě (Jesenická ulice: oblast nádraží ČD, okolí hypermarketů Albert, Penny Market a Lidl; Vítězná ulice - hypermarket Kaufland; Hlavní třída - koncentrace restaurací, obchodů – násilná a majetková trestná činnost a Temenická ulice - supermarket Albert, sídliště, Music Club Kotelna). V rámci strategie je zvláštní pozornost věnována i hernám a herních automatů (strategie uvádí, že je v Šumperku evidováno cca 300 výherních automatů, ve větší části povolených ministerstvem financí a z menší radnice města, provoz povolen na téměř 30 místech). U tohoto fenoménu existuje rozpor mezi sociálními dopady této činnosti a příjmy, kterými přispívá do městské pokladny.

Pokud je v dokumentech zmiňováno téma kriminality, tak se objevuje četněji jako součást SWOT analýz měst. Příkladem je **Strategický plán rozvoje města Uničova 2015–2022**, kde mezi slabé stránky je řazeno s rizikovými jevy související: nedostatečná nabídka sociálních služeb pro specifické skupiny obyvatel (psychicky narušené osoby, gamblery, alkoholiky, drogově závislé,...). Specificky pak v části 2.11.2.1 Udržení a zvýšení kvality života a sociálních služeb, podpora rodin jako slabá stránka: nedostatečné nabídka sociálních služeb pro specifické skupiny obyvatel (psychicky narušené osoby, gamblery, alkoholiky, drogově závislé,...), nedostatek kvalifikovaných pracovníků v sociálních službách, zvyšující se počet dlouhodobě nezaměstnaných, nízká úroveň spolupráce Úřadu práce s obcemi a poskytovateli sociálních služeb, špatná životní úroveň některých skupin obyvatelstva (dlouhodobě nezaměstnaných, neúplných rodin atd.) a růst jejich počtu. V kategorii hrozby pak: další zvyšování počtu nezaměstnaných či nedostatek podpory strategie zaměstnanosti ze strany státních orgánů a organizací nebo nezájem mladší generace o práci a život ve městě.

V případě **Strategie rozvoje města Zábřeh 2015–2020** je problematice kriminality věnována pozornost zejména v analytické a návrhové části (akční plán). V analytické části strategie je hodnocen mimo jiné roční index kriminality za území Obvodního oddělení Policie ČR Zábřeh (str. 41), který se počítá jako počet trestných činů za určité období na 10 000 obyvatel. Strategie využívá data státní policie i data z vlastních šetření, která v analytické části hodnotí. Mimo jiné se ve strategii uvádí: „Podle dotazníkového šetření realizovaného mezi občany jsou s bezpečnostní ve městě lokálně problémy, což index kriminality za obvodní oddělení Zábřeh, které zahrnuje nejen město Zábřeh, ale i okolní města a vesnice, nemusí zachytit.“ Problematika kriminality vychází z dotazníkového šetření realizovaného GaREP, spol. s r. o. (2014), které bylo realizováno mezi obyvateli města Zábřeha, kdy nespokojeni jsou respondenti zejména s nedostatkem pracovních příležitostí (79,1 %), který je podle nich hlavním problémem města. S velkým odstupem následují nepořádek ve městě (27,1 %) a nezájem lidí o rozvoj města (23,4 %). Další problémy byly uváděny relativně méně často. Mimo nabízené možnosti respondenti uváděli např. značný výskyt nepřizpůsobivých obyvatel (Romové,

bezdomovci, narkomani atd.) a zřizování ubytoven pro ně, zhoršenou bezpečnost ve městě (související s kriminalitou), dopravní situaci (doprava vedoucí centrem města), slabé možnosti parkování, nevyhovující stav chodníků, chybějící zázemí pro volný čas. V rámci strategického cíle 1: Zlepšit kvalitu života obyvatel ve městě (str. 49) je mimo jiné uvedeno, že naplnění cíle povede ke zlepšení dostupnosti širokého spektra sociálních, zdravotních a vzdělávacích služeb pro občany a ke zlepšení dostupnosti volnočasových sportovních i kulturních aktivit. Důležité je zajistit pestrost nabídky pro všechny věkové skupiny obyvatel. Realizovaná opatření v tomto cíli také pomohou občanům aktivizovat a zvýší jejich informovanost o dění ve městě. Zároveň budou realizovány aktivity, které pomohou zvýšit pocit bezpečí občanů města. Za indikátory jsou zvoleny: Indikátory SC 1: spokojenost obyvatel (%), nově vybudovaná volnočasová zařízení (počet), nové služby (počet), index kriminality, pocit bezpečí (%).

Strategické dokumenty na národní a krajské úrovni a na úrovni mikroregionů a místních akčních skupin (MAS)

Dokumenty na národní úrovni

Z dokumentů na národní úrovni je v dokumentech prevence kriminality ve vybraných městech Olomouckého kraje uváděn:

Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020

Na straně druhé se v žádném z dokumentů prevence kriminality nevyskytoval odkaz např. na dokument Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 – 2022 (Úřad vlády ČR).

Dokumenty na krajské úrovni

Na krajské úrovni jsou na území Olomouckého kraje v oblasti prevence kriminality základními dokumenty:

Strategie prevence kriminality Olomouckého kraje na období 2017–2021;

Strategický protidrogový plán Olomouckého kraje na období 2015–2018, schválen usnesením Zastupitelstva Olomouckého kraje č. UZ/15/32/2015 ze dne 24. 4. 2015;

Strategie rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje, schválena usnesením Zastupitelstva Olomouckého kraje č. UZ/17/42/2015 ze dne 25. 9. 2015

Dokumenty na úrovni mikroregionů a místních akčních skupin (MAS)

V případě dokumentů na mikroregionální úrovni je prevence kriminality zmiňována ve **strategiích rozvoje na úrovni MAS nebo mikroregionů** pouze minimálně, spíše okrajově.

Například v dokumentu **Strategie rozvoje mikroregionu Střední Haná na období 2014-2020** není ani jedna zmínka. Významněji je akcentována problematika kriminality a bezpečnosti v dokumentech plánů rozvoje sociálních služeb, například **Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na Lipensku pro roky 2020-2022** (zahrnuje město *Lipník nad Bečvou*).

Předmětem analýz byly všechny strategie rozvoje mikroregionů a MAS. Z analýz vyplývá, že problematika není výrazněji akcentována. Dokument **Strategie rozvoje svazku obcí mikroregionu Mohelnicko**, období 2014-2020 (město Mohelnice) jen uvádí, že je v souladu se Strategií prevence kriminality 2012 – 2015 na národní úrovni. V případě **Strategie mikroregionu Moravskobrounsko** (město Moravský Beroun) je v rámci SWOT analýzy území jako hrozba uvedeno: „nedostatek

finančních prostředků pro volnočasové aktivity – zvyšuje možnost nárůstu nežádoucích jevů (kriminalita, zhoršování zdravotního stavu obyvatelstva...), zhoršující se životní úroveň některých skupin obyvatelstva, růst rizikových skupin obyvatelstva (dlouhodobě nezaměstnaní, matky s dětmi) a nepřipravenost systému sociální a zdravotnické péče a výchovných a školských zařízení dostatečně reagovat na jejich situaci“.

Ve strategickém dokumentu **Strategie rozvoje mikroregionu Zábřežsko na období 2018–2024** (město Zábřeh) je v rámci opatření priority 2.1 Infrastruktura obcí mikroregionu Zábřežsko je v část 2.1.3 Bezpečnost v obcích, kde jsou jako podporované aktivity uváděny: kamerové systémy v obcích, dopravní bezpečnost – budování bezpečnostních prvků v dopravě, vzdělávání a osvěta občanů vedoucí k eliminaci vandalismu, prevenci kriminality, modernizace Městské policie Zábřeh nebo rozvoj IZS, HZS, zejména JPO obcí.

Alespoň v minimálním rozsahu je kriminalitě věnována pozornost v dokumentech typu **strategií komunitně vedeného místního rozvoje území**. Například ve **Strategii komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Uničovsko na období 2014–2020** (město Uničov) je kapitola 2.1.6 Spolky a volnočasové aktivity (str. 58), kde se uvádí: „ V obcích se v poslední době budují zvláště dětská hřiště a opravují, popř. realizují kulturní domy, prostory pro setkávání občanů při pořádání kulturních akcí. Mimo uvedeného není nabídka kulturních a sportovních zařízení pro trávení volného času dostačující, a to zvláště v případě volnočasových aktivit mládeže, která se stává lhostejnou ke svému okolí a má tendence ke vzniku patologických jevů (kriminalita, alkohol, drogy).“

Místa strachu z kriminality

Obecné trendy

Realizovaným výzkumem se podařilo přesvědčivě prokázat, že místa strachu z kriminality jsou přítomná v rámci všech měst, jež se stala objektem výzkumu. Topofobická místa determinovaná strachem z kriminální činnosti lze tedy chápat jako běžnou součást městského prostředí. Místa strachu z kriminality se napříč studovanými městy lišila svojí velikostí, fyzickou strukturou, sociální strukturou, ale i temporální dimenzí a intenzitou ukotvení v kolektivním vědomí obyvatel dotčených měst. Jde o poměrně závažné zjištění, které implikuje důležitou skutečnost pro prostorové plánování měst, a to fakt, že každé identifikované místo strachu z kriminality vyžaduje individuální přístup v rámci procesu implementace mitigačních opatření zaměřených na eliminaci topofobických míst v městském prostředí.

Vliv sociálních struktur populací na vnímání míst strachu z kriminality

Jak již bylo konstatováno v teoretickém ukotvení řešené problematiky, v rámci strachu z kriminality lze sledovat obecně platné trendy, které se ukazují prakticky ve všech analyzovaných městech. Především se jedná o rozdíl v percepci mužů a žen, kdy ženy se bojí většinou více. To se projevilo především v počtu zákresů míst do mapového podkladu. Ve většině případů pak lze hovořit rovněž o větším strachu z kriminality v případě starších občanů. V určitých případech je tomu však naopak. Na tomto místě je nutno podotknout, že podíl těch, kteří na otázku, zda pociťují v městě svého bydliště strach z kriminality, odpověděli „určitě ne“, byl vyšší zpravidla u respondentů starších. Odpověď na to, proč tomu tak je, lze hledat zřejmě v jejich prostorovém chování – mají již zažitě trasy mezi jednotlivými místy, která navštěvují a možná se tak částečně vyhýbají místům, kde by strach z kriminality mohli pociťovat.

Důvody

Důvody zakreslení určitého místa, kde respondent pociťoval či pociťuje strach z kriminality, byly klasifikovány do 15 kategorií², přičemž poslední kategorie zahrnovala všechny dříve nezařazené pojmy. Při vytváření kategorií bral řešitelský tým v potaz poznatky z rešerše literatury (konkrétní skupiny obyvatelstva – např. bezdomovci, Romové; fyzické prostředí a jeho charakteristiky – např. parky, nedostatečné osvětlení), ale i konkrétní opakující se vyjádření respondentů (např. nepřízpůsobiví občané).

Tab. 7 zobrazuje nejčastější důvody zákresů míst, kde respondenti pociťují strach z kriminality. Je z ní patrné, že v některých městech se obyvatelé bojí míst, kde se vyskytují Romové – jako hlavní důvod pociťovaného strachu to uváděli v Hranicích, Kojetíně, Lipníku nad Bečvou, Litovli, Moravském Berouně, Prostějově, Přerově a Šternberku. Zajímavé je, že tento důvod se v ostatních městech nevyskytoval ve třech nejčastěji uváděných důvodech pociťovaného strachu z kriminality. Ve všech ostatních (s výjimkou Mohelnice) se na prvním místě vyskytli bezdomovci. Společně s narkomany/feťáky, opilci/alkoholiky a nepřízpůsobivými, se jedná o nejčastěji uváděné důvody zákresů. Celkově tak respondenti uváděli především některé konkrétní skupiny obyvatelstva a již méně pak některé z charakteristik prostředí. Jako třetí nejčastější důvod pociťovaného strachu uváděli tyto důvody ve Šternberku (hluk, nepořádek).

Tab. 7 Tři nejčastěji udávané důvody zákresů pociťovaného strachu z kriminality pro jednotlivá sledovaná města Olomouckého kraje

Město	Pořadí nejčastějších důvodů pociťovaného strachu z kriminality		
	1.	2.	3.
Hranice	Romové	bezdomovci	nepřízpůsobiví
Jeseník	bezdomovci	narkomani/feťáci	opilci/alkoholici
Kojetín	Romové	nepřízpůsobiví	opilci/alkoholici
Lipník nad Bečvou	Romové	strach z napadení	nepřízpůsobiví
Litovel	Romové	bezdomovci	opilci/alkoholici
Mohelnice	opilci/alkoholici	narkomani/feťáci	bezdomovci
Moravský Beroun	Romové	narkomani/feťáci	nepřízpůsobiví
Olomouc	bezdomovci	opilci/alkoholici	narkomani/feťáci
Prostějov	Romové	bezdomovci	strach z napadení
Přerov	Romové	nepřízpůsobiví	bezdomovci
Šternberk	Romové	nepřízpůsobiví	bezdomovci/hluk, nepořádek
Šumperk	bezdomovci	narkomani/feťáci	opilci/alkoholici
Uničov	bezdomovci	narkomani/feťáci	opilci/alkoholici
Zábřeh	bezdomovci	narkomani/feťáci	opilci/alkoholici

Zdroj: vlastní šetření.

Typologie topofobií

Prostorovost

Úvodem je vhodné poznamenat, že je vždy nutné konkrétní místa strachu posuzovat v kontextu lokálních podmínek a nelze v této záležitosti zobecnit závěry se stoprocentní platností. Co je někde

² Kategorie jsou následující: bezdomovci, Romové, narkomani/feťáci, nepřízpůsobiví, opilci/alkoholici, mládežnické party, hluk/nepořádek, obtěžování/drzost, nepředvídatelnost, špatné osvětlení, zanedbané prostředí, rvačky, strach z napadení, park/les, ostatní.

vnímáno jako místo strachu, může být jinde naprosto bezproblémová lokalita. Ve světle výše uvedeného, a přestože je strach velmi subjektivní záležitost, bylo na základě zjištěných poznatků z provedeního šetření ve zkoumaných městech z hlediska prostoru v obecné rovině identifikováno několik typických míst, která často v obyvatelích měst vzbuzovala strach z kriminality (viz tab. 8).

Tab. 8: Nejvyšší zjištěný podíl respondentů, kteří se shodli svým zákresem na vyznačení některého z uvedených míst jakožto míst strachu z kriminality. Uvedeny jsou pouze hodnoty větší než 5 %.

Město	Vlakové nádraží	Autobusové nádraží	Parky a zelená prostranství	Centrum města
Hranice	12 %	12 %	9 %	18 %
Jeseník	< 5 %	46 %	34 %	< 5 %
Kojetín	57 %	-	30 %	63 %
Lipník nad Bečvou	7 %	7 %	43 %	24 %
Litovel	< 5 %	9 %	25 %	18 %
Mohelnice	8 %	< 5 %	23 %	10 %
Moravský Beroun	7 %	-	24 %	24 %
Olomouc	47 %	6 %	20 %	9 %
Prostějov	32 %	12 %	24 %	15 %
Přerov	69 %	54 %	31 %	7 %
Šumperk	22 %	22 %	44 %	< 5 %
Šternberk	10 %	9 %	26 %	30 %
Uničov	22 %	16 %	69 %	21 %
Zábřeh	8 %	6 %	48 %	< 5 %

Zdroj: terénní šetření.

Pozn.: hodnota 100 % odpovídá všem respondentům, kteří zakreslili alespoň jedno místo strachu a současně splňovali další kritéria pro zahrnutí do analýzy (viz metodika výzkumu)

Nejčastěji se jednalo o dopravní terminály jako vlaková a autobusová nádraží (typicky např. vlaková nádraží v Přerově, Kojetíně či Olomouci a autobusová nádraží v Přerově nebo Jeseníku); parky a zelená městská prostranství (typicky např. v Hranicích nebo Uničově), přičemž u tohoto typu míst často velmi záleží na jejich poloze v rámci města; centra měst často včetně hlavních náměstí (typicky např. v Lipníku nad Bečvou či Kojetíně). V polovině zkoumaných měst bychom pak mohli přidat ještě neudržovaná a zchátralá místa (typicky např. v Přerově či Kojetíně) někdy reprezentovaná sociálně vyloučenými lokalitami.

Časovost

V kontextu temporality můžeme rozlišovat mezi čtyřmi typy topofobních míst sycených strachem z kriminality. Za prvé jde o místa s topofobním významem, která se mění v lineárním i cyklickém čase. Zadruhé jde o místa s topofobním významem, která se mění pouze v lineárním čase. Za třetí jde o místa, jejichž topofobní význam se mění pouze v cyklickém čase. První tři typy míst podporují názor Gollledge a Stimsona (1997, s. 393), kteří uvádějí, že „vnímání nebo poznávání místa, jeho symboliky, jeho významu, kulturního významu a dokonce i jeho hranic se může změnit“. Za čtvrté se podařilo identifikovat místa se silným topofobním významem, který je stabilní v dlouhodobém měřítku i v průběhu cyklu jediného dne, týdne atd.

Eliminační opatření, která respondenti nejvíce skloňovali.

Jedna z otázek v dotazníku cílila na možnosti, jak by dle respondentů bylo možné zvýšit pocit jejich bezpečnosti. Nabídnuto bylo celkem 14 opatření, přičemž respondenti na škále 1 (vůbec není potřeba) až 5 (velmi bych uvítal) označovali potřebnost jejich zavedení. Nejvíce by napříč všemi městy

uvítali častější přítomnost policistů v ulicích a systematictější práci s tzv. rizikovou mládeží (tab. 9). Častější přítomnost policistů v ulicích je opatření, které se ve 13 zkoumaných městech umístilo v trojici opatření, které by respondenti uvítali nejvíce. Výjimkou je tak pouze Moravský Beroun, u kterého se jedná o čtvrté nejčastěji uváděné opatření. Systematictější práce s tzv. rizikovou mládeží byla v top třech opatřeních přítomná celkem u 10 ze zkoumaných měst Olomouckého kraje. Na opačném konci, tj. opatření s nejnižším podílem respondentů, kteří by opatření uvítali, se zpravidla nacházely následující: zřízení sousedských hlídek v okolí bydliště; pravidelná školení občanů, případně veřejně přístupné kurzy sebeobran a omezení počtu ubytoven. První dvě jmenovaná opatření přitom patří do kategorie těch, kdy je potřeba, aby pro zlepšení situace udělali něco sami občané města a zřejmě proto by je uvítali v menší míře. V případě omezení počtu ubytoven je trochu výjimkou město Přerov, kde se naopak jednalo o opatření, které by respondenti uvítali téměř nejvíce (druhé místo). Při meziměstském srovnání dojdeme rovněž k výrazným rozdílům – zatímco u Přerova by ta nejčastěji volená opatření uvítalo přes 80 % respondentů, v Litovli by to nejčastěji volené opatření uvítalo „jen“ 57,9 %.

Tab. 9 Podíl respondentů, kteří označili potřebnost daného opatření (A–N) na škále 1–5 (1 = vůbec není potřeba; 2 = není potřeba; 3 = je mi to jedno; 4 = uvítal bych; 5 = velmi bych uvítal) hodnotami 4 nebo 5, tj. že by opatření uvítali (**červená barva** textu označuje tři nejpotřebnější opatření v daném městě, **modrá barva** tři opatření s nejmenším podílem respondentů, kteří by dané opatření uvítali)

	Hranice	Jeseník	Kojetín	Lipník nad Bečvou	Litovel	Mohelnice	Moravský Beroun	Olomouc	Prostějov	Přerov	Šternberk	Šumperk	Uničov	Zábřeh
A	63,2	70,3	77,4	63,4	55,7	63,6	49,7	72,5	71,9	86,8	77,1	73,6	66,6	71,0
B	53,7	53,7	75,5	51,1	43,7	54,2	46,6	54,6	61,2	73,2	66,7	58,3	48,2	59,6
C	70,2	61,6	72,8	61,3	55,4	61,8	55,1	69,0	67,1	79,1	61,7	57,7	51,1	68,0
D	57,4	68,2	29,7	22,6	53,3	56,1	32,3	74,8	60,4	58,5	46,6	59,8	53,7	70,9
E	51,9	50,4	40,6	29,4	34,5	55,6	39,4	65,1	58,4	59,2	48,8	59,9	52,5	71,1
F	50,0	47,7	71,0	52,3	41,2	48,6	40,5	65,5	63,6	70,2	55,2	55,7	32,4	65,7
G	49,2	44,5	51,1	46,5	47,1	45,9	37,1	56,1	54,0	71,8	51,9	47,1	46,3	68,4
H	51,9	48,4	46,2	40,8	43,7	48,7	62,2	50,7	50,1	55,2	43,6	49,9	36,4	49,5
I	58,7	48,9	47,5	41,4	50,1	51,7	64,6	51,5	51,2	53,3	47,9	49,5	40,1	49,5
J	52,7	24,2	37,6	35,3	26,4	26,8	16,8	35,8	41,1	81,6	39,6	23,1	29,6	29,3
K	47,6	53,7	49,8	45,6	57,9	51,6	32,1	65,4	68,6	80,6	48,8	61,5	54,8	49,1
L	40,6	38,2	40,5	32,8	39,6	44,4	13,6	51,3	55,1	66,0	42,1	48,4	40,9	40,7
M	22,1	14,3	21,2	15,4	13,5	20,1	11,7	19,5	21,9	37,0	22,4	16,7	9,0	19,1
N	46,2	39,2	45,7	36,5	39,1	32,7	46,4	44,2	49,6	52,6	36,6	38,6	26,5	49,1

Zdroj: vlastní šetření.

Poznámka: A Častější přítomnost policistů v ulicích; B Větší plošné pokrytí kamerovým systémem; C Systematičtější práce s tzv. rizikovou mládeží; D Systematičtější práce s bezdomovci; E Více školených terénních specialistů pro práci s narkomany; F Více školených terénních specialistů (tzv. asistentů prevence kriminality) pro práci s problematickými skupinami osob v sociálně vyloučených lokalitách; G Lepší veřejné osvětlení ulic, prostranství a parků; H Zřizování nových hřišť a sportovišť pro mládež; I Rozšíření nabídky jiných volnočasových aktivit pro mládež; J Omezení počtu ubytoven; K Omezení provozu hazardních her; L Regulace provozní doby tzv. non-stopů; M Zřízení sousedských hlídek v okolí bydliště; N Pravidelná školení občanů, případně veřejně přístupné kurzy sebeobrany

Závěry a doporučení

Naplnění cílů

Strach z kriminality může být stejně velkým (ne-li větším) problémem, než kriminalita samotná (viz např. Clemente a Kleiman 1977; Brown a Polk 1996; Oc a Tiesdell 1997; Tulumello 2017; Ceccato a Nalla 2020). Z toho důvodu se začínají využívat geografické informační systémy a participativní mapování k identifikaci míst strachu z kriminality a analýze jeho dopadu na chování obyvatel v městských oblastech. Tento trend potvrzuje i řada nedávno vydaných odborných publikací a studií (za všechny např.: Doran a Burgess 2012). Mapování míst, kde lidé pociťují strach, je velmi důležité pro místní decizní sféru, neboť může sloužit jako užitečný podklad pro efektivní zacílení různých opatření, která by měla v konečném důsledku vést k omezení až eliminaci lidmi pociťovaného strachu, a tím k celkovému pozitivnímu rozvoji postižených oblastí. Právě „bottom-up“ přístup a zapojení místních obyvatel do procesu mapování pak vytváří jeden ze základních předpokladů k udržitelnému rozvoji města. Základní ambicí projektu bylo tedy zejména poukázat na prospěšnost přesné prostorové, časové a věcné lokalizace míst strachu. Toho mělo být dosaženo prostřednictvím zmapování míst strachu z kriminality na modelovém území 14 populačně největších měst Olomouckého kraje, analyzovat důvody pociťovaného strachu a navrhnout možná opatření k sjednání nápravy. Tyto poznatky následně předat kompetentním osobám, které spolurozhodují o opatřeních, která mohou v konečném důsledku eliminovat takto vnímaná místa, a tím přispívají k rozvoji území.

Uvedené výstupy v zadávací dokumentaci a jak byly naplněny

Všechny závazné (3) i další (4) výsledky, které si projekt vytyčil v zadávací dokumentaci, byly během řešení projektu naplněny.

Závazné výsledky

1) Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality

ID: TL02000556-V1

Druh výsledku: Vsouhrn – Souhrnná výzkumná zpráva

Stručný popis: Jedná se o textový dokument popisující metodiku sběru dat, jejich zpracování a zejména prezentaci a interpretaci zjištěných poznatků. Součástí zprávy jsou doporučení, jak implementovat mapování míst strachu do agendy prevence kriminality. Zpráva je v elektronické verzi veřejně dostupná na webových stránkách projektu (<https://geography.upol.cz/mista-strachu>).

2) Workshop inovace prevence kriminality založená na mapování míst strachu

ID: TL02000556-V2

Druh výsledku: W – Uspořádání workshopu

Stručný popis: Workshop se uskutečnil dne 27. 11. 2020. Původně byl workshop naplánován na říjen 2020, ovšem s ohledem na epidemickou situaci se členové řešitelského týmu ve shodě s aplikačním garantem rozhodli workshop odsunout a vyčkat na příznivější epidemické podmínky. Jakmile bylo jasné, že příznivější podmínky v rozumném časovém horizontu nenastanou, řešitelé s aplikačním garantem se domluvili na konání workshopu v online podobě a náhradním termínu na konci listopadu 2020. Workshopu se zúčastnilo celkem 25 osob, konkrétně se jednalo o zástupce řešitelského týmu, aplikačního garanta, Policie ČR, městských policií několika dotčených měst,

manažery prevence kriminality z několika dotčených měst a také vrcholné představitele několika městských samospráv.

3) Lokalizace míst strachu ve velkých městech Olomouckého kraje: soubor tematických map

ID: TL02000556-V3

Druh výsledku: Nmap – Specializovaná mapa s odborným obsahem

Stručný popis: Jedná se o soubor tematických map zaměřených na vizualizaci zjištěných míst strachu z kriminality pro každé ze zkoumaných měst Olomouckého kraje. Součástí map jsou i doplňkové kompoziční prvky, které informačně obohacují obsah mapy. Všechny mapy jsou veřejně dostupné na webových stránkách projektu (<https://geography.upol.cz/mista-strachu>).

Další výsledky

4) Participativní mapování míst strachu z kriminality jako příspěvek k rozvoji urbánního prostředí

ID: TL02000556-V4

Druh výsledku: Jost – Ostatní články v odborných recenzovaných periodících splňující definici druhu výsledku

Stručný popis: Jedná se o článek v odborném časopise Urbanismus a územní rozvoj. Časopis byl zvolen s ohledem na širokou síť odběratelů (z nichž nemalou část tvoří místní a regionální samosprávy) tak, aby byly výsledky projektu co nejlépe diseminovány mezi odbornou veřejnost. Časopis zveřejňuje příspěvky zdarma na svém webu s půlročním zpožděním oproti tištěné verzi. Článek, jehož plnou citaci uvádíme níže, bude dostupný zde: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=5111>.

Šimáček, P., Doležal, D., Šerý, M., Fiedor, D., Pánek, J., Szczyrba, Z. (2020): Participativní mapování míst strachu z kriminality jako příspěvek k rozvoji urbánního prostředí. Urbanismus a územní rozvoj, 23 (5), s. 4-10. ISSN 1212-0855

5) Mapování míst strachu jako příspěvek k rozvoji města

ID: TL02000556-V5

Druh výsledku: O – ostatní výsledky

Stručný popis: Jedná se o veřejnou prezentaci příspěvku na konferenci Geografie pro udržitelný rozvoj měst a regionů, která se konala 8.–10. září 2020 v Plzni. Krátký příspěvek o projektu a jeho prezentaci, jehož plnou citaci uvádíme níže, vyšel také ve veřejně dostupném sborníku abstraktů z uvedené konference (<http://konference.geography.cz/konference/geografie-pro-udrzitelny-rozvoj-mest-a-regionu/>).

Šimáček, P., Šerý, M., Fiedor, D. (2020): Mapování míst strachu jako příspěvek k rozvoji města. In: Vogt D., Kebza M., Novotná M. (eds.): Geografie pro udržitelný rozvoj měst a regionů: Sborník abstraktů z Výroční konference ČGS, 8. – 10. září 2020, Plzeň, s. 93.

6) Místa strachu ve velkých městech Olomouckého kraje – interaktivní verze map strachu z kriminality

ID: TL02000556-V6

Druh výsledku: O – ostatní výsledky

Stručný popis: Jedná se o online interaktivní podobu map míst strachu z kriminality, která vznikla na základě šetření v dotčených městech Olomouckého kraje. Mapa, která je veřejně dostupná z webu projektu <https://geography.upol.cz/mista-strachu> (přímý odkaz na interaktivní mapu je <https://kgg-upol.maps.arcgis.com/apps/View/index.html?appid=075ababaf137458ca9c0b75500160d36>), byla odborné veřejnosti prezentována již v rámci workshopu uskutečněného v listopadu 2020.

7) To fear or not to fear? Exploring the temporality of topophobia in urban environments

ID: TL02000556-V7

Druh výsledku: Jimp – Článek v odborném periodiku je obsažen v databázi Web of Science společností Thomson Reuters s příznakem „Article“, „Review“ nebo „Letter“

Stručný popis: Jedná se o článek v odborném mezinárodním časopise Moravian Geographical Reports, který vzniknul na základě šetření provedeného v rámci projektu a zaměřil se na dílčí výsledky ze čtyř populačně největších měst Olomouckého kraje, tedy Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk. Tento výsledek byl oproti původní projektové dokumentaci uskutečněn nad plán.

Šimáček, P., Šerý, M., Fiedor, D., Brisudová, L. (2020): To fear or not to fear? Exploring the temporality of topophobia in urban environments. Moravian Geographical Reports, 28 (4), s. 308-321. ISSN 1210-8812. DOI: <https://doi.org/10.2478/mgr-2020-0023>

Doporučení

Doporučení navrhovaná respondenty

Každé z analyzovaných měst je velmi specifické, a proto se v mnoha aspektech výrazně liší. Jednoznačné pochopení vnímání strachu z kriminality občany měst považujeme za velmi důležité a velmi užitečné, jelikož jejich percepce prostoru může vhodně doplnit policejní data o spáchaných trestných činech. Pravidelné opakování výzkumu tohoto typu tak může přispět jak v analýze prostorové distribuce míst strachu z kriminality, tak i v analýze důvodů a možností návrhu opatření pro potlačení strachu z kriminality. V některých městech mohou být problémem herny a opatření by měla směřovat k potlačení počtu provozoven hazardních her, jinde by se město mohlo soustředit na systematičtější práci s rizikovou mládeží.

Doporučení vyplývající z analýzy strategií

- Důsledně využívat Certifikované metodiky identifikace a hodnocení bezpečnostně rizikových lokalit ve městě (zpracovaná v rámci projektu: Efektivní metody identifikace, hodnocení a monitoringu bezpečnostně rizikových lokalit s využitím prostorových mikrodát na VŠB – TU v Ostravě, autor: Ivan, I. a kol., 2020).
- Využívat při zpracování Metodiku pro tvorbu strategických dokumentů prevence kriminality a víceletých bezpečnostních analýz (Ministerstvo vnitra ČR).
- Využívat Plánů prevence kriminality jako nástrojů pro zvýšení bezpečnosti ve městě a v případě měst, která dokument nemají (Uničov, Mohelnice) nebo mají jen v omezeném rozsahu (Litovel) dokument zpracovat.
- Rozšířit možná opatření ve spolupráci s aktéry v území.
- Realizovat vlastní šetření a využívat zdroje dat o rizikových jevech v území ve spolupráci s Policií ČR.
- Věnovat zvýšenou pozornost rizikovým skupinám v území (senioři, mládež).
- Akcentovat větší provázanost mezi jednotlivými strategickými dokumenty na úrovni města a mikroregionu.

- Důraz na koordinaci v rámci zpracování dokumentů mezi obcemi jednotlivých SO ORP.
- Sdílení příkladů dobré praxe – výměna zkušeností s realizací navržených opatření.

Replikace výzkumu

Ambicí projektu bylo nejen analyzovat získaná data, ale také ukázat složkám místních samospráv, jak by mohly obdobná šetření v budoucnu samy realizovat. Za tímto účelem je v této výzkumné zprávě popsán metodický postup získávání dostatečné datové základny a jejího následného vyhodnocování. Je možné však vycházet i z nedávno certifikované metodiky Ivan a kol. (2020). Vedle analýzy “tvrdých” statistických dat o zločinnosti by se participativní mapování míst strachu z kriminality mělo stát integrální součástí agendy prevence kriminality. Díky replikaci šetření lze totiž nejen sledovat stálost výskytu takto problematických míst či nově se objevující problematické lokality, ale také intenzitu vnímaného strachu, a zda se tato intenzita snižuje či zvyšuje. Jinými slovy při opakovaném šetření lze výsledky využít jako evaluační nástroj nejrůznějších opatření, která byla v daném místě uplatněna za účelem eliminace onoho problematicky vnímaného místa. Řešitelský tým proto silně doporučuje mapování míst strachu provádět opakovaně v pravidelném intervalu cca 5 let, přičemž deklaruje, že je i nadále připraven s dotčenými (i dalšími) městy na replikaci mapování míst strachu spolupracovat. Některá města (např. Přerov ústy náměstka primátora Petra Kouby) už deklarovala, že hodlají v průzkumech pokračovat i do budoucna. Ať už samostatně nebo v koordinaci s řešitelským týmem bude možné provádět mapování míst strachu z kriminality i po skončení projektu a vyhodnocovat tak trendy ve výskytu míst strachu nejen u vybraných měst Olomouckého kraje, ale de facto také v ostatních obcích České republiky.

Environmentální design

Městská bezpečnost, kterou Ceccato a Lukyte (2011) popsaly jako dimenzi městské udržitelnosti, je pokračujícím procesem, který by se dal zlepšit také vhodnými přístupy k městskému plánování. Existuje řada technik, které přispívají k potřebám současného urbanismu (Tulumello et al., 2017). Jednou z nich je prevence kriminality prostřednictvím environmentálního designu (CPTED), jejímž cílem je zajistit bezpečnější městské prostředí. Tento koncept již byl zaveden v mnoha městech a měl by vést ke snížení strachu z kriminality a posílení udržitelnosti měst (Cozens a Love, 2015; Shamsuddin a Hussin, 2013).

Vzájemný vztah reálné kriminality a vnímané reality

Je potřeba důsledně odlišovat místa strachu z kriminality a místa s reálným výskytem většího počtu trestných činů či přestupků. Nežřídkou se stává, že místa s nízkou evidencí trestných činů (či přestupků) mají i tak image místa, které vyvolává v lidech strach. Vnímání strachu z kriminality je značně subjektivní záležitost, na kterou má vliv mnoho faktorů. Přesto je zapotřebí, aby se problematikou míst strachu zabývali kompetentní lidé mající v gesci územní rozvoj, neboť toto téma má velký vliv na kvalitu života obyvatel. Řešitelský tým proto doporučuje provést srovnávací analýzu pocíťovaných míst strachu a míst s největším výskytem kriminality. Srovnáním výskytu míst strachu z kriminality a reálné evidované trestné činnosti se ve svých studiích věnovali např. Šimáček a Kosová (2016) nebo Ivan a kol. (2020), avšak je klíčové zdůraznit, že policejní statistiky s dostatečně přesným polohovým určením jednotlivých trestných činů a přestupků zatím nejsou volně dostupné, což silně limituje většinu možných prostorových analýz. V tomto kontextu je vhodné si také uvědomit, že existuje určitý podíl trestné činnosti, která není nahlášena policejním složkám, a tedy tuto latentní kriminalitu neevidují ani policejní databáze.

Limity výzkumu a jejich eliminace ve výzkumu budoucím.

Hlavní limitace realizovaného výzkumu spočívala v absenci obdobného výzkumu prováděného ve studovaných městech v minulosti, díky čemuž bylo nutné spoléhat se na lidskou paměť. V opačném případě by bylo umožněno objektivněji dlouhodobě sledovat změny ve významu míst determinovaném strachem z kriminality. Respondentů bylo nutné tázat se na jimi vnímaná místa strachu před deseti lety. Přirozeně byla tato otázka někdy považována za obtížnou a vyžadovala od respondentů, aby si vybavovali jejich pocity strachu, které zažívali ve svých městech deset let nazpět. Je proto pravděpodobné, že si někteří respondenti nedokázali vybavit všechna problematická místa nebo důvody, proč byla tato místa problematická. Z tohoto hlediska je ověření závěrů této práce možné pouze prostřednictvím navazujícího longitudinálního výzkumu, který by vyžadoval provedení obdobných terénních šetření v budoucnosti. Takto pojatý výzkum by zajistil vzájemně srovnatelná data vázaná na jednotlivé časové horizonty a jejich následnou objektivnější komparativní analýzu. Závěry takto pojatého výzkumu by městským plánovačům umožnily hlubší pochopení vývojových trendů předmětné problematiky a následnou efektivnější implementaci získaných poznatků do procesů strategického plánování rozvoje měst.

Seznam literatury

ANDREESCU, V. (2013): Fear of Violent Victimization among the Foreign-Born. *Journal of Identity and Migration Studies*, 7 (1), s. 69–94.

BANNISTER, J., FYFE, N. (2001): Introduction: Fear and the City. *Urban Studies*, 38 (5–6), s. 807–813.

BRISUDOVÁ, L., ŠIMÁČEK, P., ŠERÝ, M. (2020): Mapping topo-ambivalent places for the purposes of strategic planning of urban space. The case of Šternberk, Czech Republic. *Journal of Maps*, 16 (1), s. 203–209. Doi: 10.1080/17445647.2020.1844087.

BROWN, M., POLK, K. (1996): Taking Fear of Crime Seriously: The Tasmanian Approach to Community Crime Prevention. *Crime & Delinquency*, 42 (3), s. 398–420.

CECCATO, V. (2020a): The circumstances of crime and fear in public places. In: Ceccato, V., Nalla, M. [eds.]: *Crime and Fear in Public Places: Towards Safe, Inclusive and Sustainable Cities* (s. 16–37). New York, Routledge.

CECCATO, V. (2020b): The architecture of crime and fear of crime. In: Ceccato, V., Nalla, M. [eds.]: *Crime and Fear in Public Places: Towards Safe, Inclusive and Sustainable Cities* (s. 38–71). Routledge, New York.

CECCATO, V., LUKYTE, N. (2011): Safety and sustainability in a city in transition: The case of Vilnius, Lithuania. *Cities*, 28 (1), s. 83–94.

CECCATO, V., NALLA, M. [eds.] (2020): *Crime and Fear in Public Places: Towards Safe, Inclusive and Sustainable Cities*. New York, Routledge.

CLEMENTE, F., KLEIMAN, M. B. (1977): Fear of Crime in the United States: A Multivariate Analysis. *Social Forces*, 56 (2), s. 519–531.

COZENS, P., LOVE, T. (2015): A review and current status of crime prevention through environmental design (CPTED). *Journal of Planning Literature*, 30 (4), s. 393–412.

ČSÚ (2020): *Městská a obecní statistika*.

DANĚK, P. (2013): *Geografické myšlení: úvod do teoretických přístupů*. Masarykova universita, Brno.

- DORAN, B. J., BURGESS, M. B.** (2012): Putting Fear of Crime on the Map. Investigating Perceptions of Crime Using Geographic Information Systems. Springer, New York, NY.
- DRBOHLAV, D.** (1991): Mentální mapa ČSRF. Definice, aplikace, podmíněnost. Geografie – Sborník ČGS, 96 (3), s. 163-176.
- GLAS, I., ENGBERSEN, G., SNEL, E.** (2019): The street level and beyond: The impact of ethnic diversity on neighborhood cohesion and fear of crime among Dutch natives and non-natives. Journal of Urban Affairs, 41 (6), s. 737–755.
- GOLLEDGE, R., G., STIMSON, R., J.** (1997): Spatial Behaviour: A Geographic Perspective. Guilford Press, New York.
- IVAN, I., ORLÍKOVÁ, L., PÁNEK, J., MACKOVÁ, L.** (2020): Metodika identifikace a hodnocení bezpečnostně rizikových lokalit ve městě [online]. VŠB TUO Ostrava. [cit. 2020-07-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/certifikovana-metodika-identifikace-a-hodnoceni-bezpecnostne-rizikovych-lokalit-ve-meste.aspx>.
- JÍCHOVÁ, J., TEMELOVÁ, J.** (2012): Kriminalita a její percepce ve vnitřním městě: případová studie pražského Žižkova a Jarova. Geografie, 3 (117), s. 329–348.
- MARSHALL, N.** (2016): Urban squares. A place for social life. In: Liu, E., Freestone, R. [eds.]: Place and Placelessness Revisited (pp. 187–203). Routledge, New York.
- MULÍČEK, O., OSMAN, R., SEIDENGLANZ, D.** (2016): Time–space rhythms of the city—The industrial and postindustrial Brno. Environment and Planning A, 48 (1), s. 115–131.
- OC, T., TIESDELL, S. A.** (1997): Safer City Centres: Reviving the Public Realm. SAGE Publications Ltd.
- PAIN, R.** (2001): Gender, race, age and fear in the city. Urban studies, 38 (5–6), s. 899–913.
- PÁNEK, J., PÁSZTO, V., ŠIMÁČEK, P.** (2018): Spatial and Temporal Comparison of Safety Perception in Urban Spaces. Case Study of Olomouc, Opava and Jihlava. In: Ivan I., et al. [eds.]: Dynamics in GIScience (pp. 333–346). Cham, Springer.
- PANTLEY, V., RODZOŚ, J., PISKORSKI, M.** (2017): Perception of urban safety: the case of Lublin, Poland. Miscellanea Geographica, 21 (1), s. 25–34.
- PÖDÖR, A., RÉVÉSZ, A., RÁCSKAI, P., SASVÁR, Z.** (2016): Measuring citizens' fear of crime using a web application: A case study. GI_Forum, 2, s. 12–29.
- PRED, A.** (1984): Place as Historically Contingent Process: Structuration and the Time-Geography of Becoming Places. Annals of the Association of American Geographers, 74 (2), s. 279–297.
- RELPH, E.** (1976): Place and Placelessness. Pion, London.
- SEMMENS, N., DILLANE, J., DITTON, J.** (2002): Preliminary findings on seasonality and the fear of crime. A research note. British Journal of Criminology, 42 (4), s. 798-806.
- SHAMSUDDIN, S. B., HUSSIN, N. A.** (2013): Safe city concept and crime prevention through environmental design (CPTED) for urban sustainability in Malaysian cities. American Transactions on Engineering and Applied Sciences, 2 (3), s. 223–245.
- ŠERÝ, M., ŠIMÁČEK, P.** (2012): Perception of the historical border between Moravia and Silesia by residents of the Jeseník area as a partial aspect of their regional identity. Moravian Geographical Reports, 20 (2), s. 36–46.

ŠIMÁČEK, P., KOSOVÁ, D. (2016): Percepce strachu z kriminality na území města Jihlavy. In Nováček A. (ed): Geografické myšlení jako aktuální společenská výzva – Sborník příspěvků z výroční konference České geografické společnosti 5. – 7. září 2016, České Budějovice, s. 130–134.

ŠIMÁČEK, P., ŠERÝ, M., FIEDOR, D., BRISUDOVÁ, L. (2020): To fear or not to fear? Exploring the temporality of topophobia in urban environments. *Moravian Geographical Reports*, 28, 4, s. 308–321. Doi: <https://doi.org/10.2478/mgr-2020-0023>.

TUAN, Y. F. (1975): Images and mental maps. *Annals of the association of American geographers*, 65 (2), s. 205-213.

TUAN, Y. F. (1977): Space and place. The perspective of experience. University of Minnesota Press, Minneapolis, London.

TULUMELLO, S. et. al. (2017): Fear, Space and Urban Planning: A Critical Perspective from Southern Europe. Springer, UNIPA Springer Series.

WILLS, J. (2009): Environmental perception. In: Gregory, D. et al.: *The Dictionary of Human Geography*. 5th edition. Wiley-Blackwell, Chichester.

PŘÍLOHY

Portfolio tematických map je dostupné na webových stránkách projektu na adrese <https://geography.upol.cz/mista-strachu>.